

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik

FARKAS ALBERT és SZABÓ SÁMUEL.

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Kálmonostor utca 57 sz.)
czimzendők.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1870 egész évre:
Egyleti tagoknak 1 fr. —
Nem tagoknak 2 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Idősebb fák átojtása. Fásszemzés, Oldal- ojtás.

Ha fáradságot vett magának a t. olvasó e lapok f. évi 3. számában közlött cikkemnek egyes részeit összerakni, melyek a nyomdából úgy kerültek ki, mintha velők Bosco üzte volna ott bűvös mesterségét; emlékezni fog, hogy megigérttem volt, miszerint annak idején el fogom mondani: „Hogyan lehetne idősebb, de szilárd donczainkat és silány gyümölcsöt termő fáinkat megnemésíteni, átojtani és, hogy melyek azon egyszerű ojtásmódok, melyekkel az átojtást könnyű szerrel eszközölhetjük?”

Igéretemet jelen soraimmal akarom beváltani.

Előbb kellett volna ezt ugyan tennem, hogy cikkem épen a kellő időben jelenhetett volna meg; de körülményeim s összehalmozódott teendőim — bár mennyire óhajtottam is — nem engedtek időt az írásra.

A sokféle ojtásmódok közül, melyekkel kisebb-nagyobb, erőteljes és már gyümölcsöző fáinkat más, nemezebb gyümölcsfajt termő fákká, — úgy tavasz kinyíltával, valamint nyár folytán is, — átojthatjuk, saját több éves tapasztalásom után, csak kettőt ajánlhatok, mint olyant, mely egyszerűségénél és célszerűségénél fogva a többi ojtásmódot nélkülözhetővé teszi, és meg vagyok róla győződve, hogy előbb-utóbb — de bizonyosan — teendi is.

Mielőtt e két ojtásmód fogásait s az ezen módok szerint véghezvitt ojtás sikerét biztosító szabályokat elmondanám, szólni fogok arról: hogyan kell az átojtáshoz elkészíteni fáinkat?

Ha szabályosan nevelt fáink volnának, idővesztegetés volna erről szólni: egyszerűen csak az ojtáshoz foghatnánk.

Nekünk magyarokul azonban legkisebb gondunk is nagyobb volt, hogysen odáig terjesztettük volna ki figyelmünket, miszerint földjeinket vagy háztájunkat szabályosan nevelt fákkal vegyük körül.

Ha megkegyelmeztünk egy-egy magról kelt fa életé-

nek, ha nemes ojtványt ültettünk: már azt hittük, hogy evvel mindent megtettünk. A mint aztán kedvező vagy mostoha körülmények közt nevedett föl a fa: a szerint nyert a dajkatermésztől inkább, vagy kevésbé tetsző, vagy szabályos alakot, melyen csak akkor igazítottunk valamit, ha netán egyik-másik fánk szeszélyesen utunkba merte volna ágait nyújtóztatni.

A természet a maga alkotásaiban nem igen alkalmazkodik a mi izlésünkhöz: ne bizzuk rá fáink alakosodását.

Adjunk mi magunk a szabálytalanul felnőtt fának — mielőtt átojtásához fognánk — szabályos alakot.

Ha gula alakban emelkedett föl a fa koronája — mikép szokott pl. a körte és cseresznye fa — akkor nincs, mit bajlódunk annak formájával; hanem csak arra kell törekednünk, hogy négy oldalról a sudar derékről egy-egy ágat levéve, olyan nyilást készítsünk rajta, hogy latorjával szabadon mozoghassunk ágai között föl egész a tetejéig, szóval, úgy készítsük el a fát, hogy ha magasból a hegye irányában tövéig lenéznénk, kereszt alakban lássuk elterülve az ágakat. Aztán, ha netalán az egymás fölött nőtt ágak mód nélkül közel esnének egymáshoz — a mi baj volna — azon is segítenünk kell az által, hogy a sudarról egy-egy ágat lefűrészelve, oda törekszünk, mikép az ágak köze alólról fölfelé másfél vagy két lábnyi legyen.

Az ágak levétele — nem mint eddig szokásban volt — fejszével történjék, hanem fűrészszel, és pedig közel az ágak kisarkallásához úgy, hogy a derékon csonk ne maradjon. A fűrész nyomát pedig éles késsel le kell simítanunk, hogy semmi roncsolt rész ne maradjon rajta. A lesimitott seb aztán faviaszszal vagy legalább agyagföld és friss marhatrágyával egyenlő mennyiségben készített tapasztalással lesz béborítandó.

Hogy ha nem gula, hanem bármily más alakban nőtt volna föl a fa, melyet át akarunk ojtani: ekkor is négy, sőt ha terebélyes a fa, több irányban is, — nyilásokat vágunk rajta fölfelé, hogy latorjánkról minden rajta maradt ágához kényelmesen hozzá férhessünk. — Egymáshoz

dörzsölődő vagyis egymást keresztező ágakat nem szabad a fán megtünnünk; mert az ilyen ágak a fa koronáját mód nélkül megsűrítik, a szabad légfolyást s a nap sugarainak jótékony behatását akadályozzák; minek következtében aztán a korona belsejében az ágakon nőtt gyümölcsveszszők és peczkék lassankint mind leszáradnak s a gyümölcsözési képesség egyedül az ágak hegyeire szorítkozandik

Ha a fa koronája görbén nőtt, vagy legalább egyik-másik ága a többiek közül túlságosan kinyújtózkodott: akkor azon ágakat, melyek a görbületet okozzák, valamint azokat is, melyek túlságosan kiemelkednek, vagy kinyulnak, megcsonkítjuk annyira, hogy a fa derekától vagy sudarától kezdve a többi ágakkal együtt egyenlő távolságban végződjenek. Így a megcsonkított ágak a csonkítás következtében buja növésükben megfékeztenek s a tápnedvet, melyet azelőtt társaiktól túlságos mértékben magukhoz ragadtak, kénytelenek lesznek ezekkel megosztani; minek következtében ezek — életerejük tevékenyebbé lévén — nagyobb leveleket, egészségesebb, hosszabb és vastagabb hajtásokat fognak eresztetni. A megcsonkított ágak hegyén azonban friss sarjak fognak előtörni, melyek az átoltásra éppen legalkalmasabbak leendenek, főképp, ha élünk azon elővigyázattal, hogy ezen sarjak közül csak a legalkalmasabb irányban növekedni hagyjuk meg, a többieket pedig — július elején — mint fölöslegeseket lemetéltük, vagy mint sűrűséget okozókat megritkítottuk.

Azt tán mondanom sem kell, hogy a fának ilyenmü előkészítése tél folytán, enyhe időben, vagy tavasz kezdetén, akkor történjék, midőn még a nedv meg nem indult benyúlástól, hanem az átoltással a hűvösebb július hónapokig várakozzunk.

Tavasztól nyár közepéig az ejtett sebek beforradnak s az életműködés, melyet a fán ejtett csonkításainkkal megzavartunk, szabályszerű állapotába tér vissza.

Megjegyzem itt, hogy a fának ilyenmü előkészítése alkalmával — különösen tavasz kinyíltával — a többiektől elmaradt, sima kérgű, vékonyabb ágakat megvastagítandók: azok hosszában, a több éves kéregbe, félhüvelyknyi megszakitásokkal, hosszszas bevágásokat ejtünk késünk hegyével, töveiknél pedig, vagyis kisarkallásuknál a föltüremlett gyűrűzetet alsó, tehát földfelé néző részén középen, ha az ág vastagsága kívánja, három helyen is — átmetszük, mindenkor vigyázva, hogy késünk hegye egész a fás részekig be ne hatoljon.

Fiatalabb fáknál, melyeknek korona-ágai 1 — 2 évesek s egy hüvelyknél nem vastagabbak, ugyanazon tava-szon, melyen koronájukat kellő rendbe hoztuk, az átoltás kilevelés után azonnal megejthető; idősebb fáknál azonban — mint említém — tanácsosabb az átoltást nyár derekára halasztani.

Az átoltás művelését a legmagasabb ágon, vagyis a vezérágon kezdjük meg s mindig alább és alább ereszkedve, az oldalágakon folytatandjuk.

Baltet, kitünő francia gyümölcsész „Art de greffer“ című jeles művében az átoltásra különösen alkalmasnak tartja a hosszszas gyümölcsözés folytán tenyészeti erejökben megfogytározott és éppen ennek következtében megifjított fákat, hogy ha t. i. azon fajjal, melylyel az ily fák

beoltva valának; bár mi tekintetben nem volnánk megelégedve.

A megifjítás abban áll, hogy a fa korona ágait egész hosszszaságuk $\frac{2}{3}$ részében meghagyják, $\frac{1}{3}$ részöket pedig lefűrészelik, lecsonkazzák. Az átoltást a megifjításkor vagy kevéssel azután, tavasszal viszik a fán véghez, mi azonban sokkal kevesebb előnnyel jár, mint a nyár közepéni átoltás.

Most már legyen szabad a szemzésről, különösen pedig a fás-szemzésről szólanom.

A „Kertész Gazda“ közelebbi múlt évi folyamaiban több ízben fölszínre hoztam ezen tárgyat; most tehát egyszerűen csak arra kellene hivatkoznom; de főlegemetem azt is ujjolag, bárha tudom, hogy a ki magát a fanemesítés bármely módjában is kellőleg begyakorolta, nem egy könnyen cseréli föl saját megszokott módorát egy újabb kedvéért; főlegemetem pedig azért, mert meg vagyok róla győződve, hogy e lapok t. olvasói közt is többen fognak találkozni, kik a fás-szemzés előnyeit saját kísérletök folytán is átlátandják s annak minél szélesebb körbeni elterjesztésére törekedni fognak.

A fásszemzés egy oly neme a fanemesítésnek, mely szerint egy, a nemes vesszőről vékony forgácscsal együtt levett, ép szemmel ellátott kéregdarab a beoltandó fa kérgén ejtett, I alakú keresztmetszés fölváló ajkai alá tolatik be.

A ki az oltás több nemében már különben is jártas, annak a fásszemzés ilyenmü általános körülvonalzása is elég volna; de azok kedvéért, kik még kevéssé jártasok a fanemesítésben, elmondom saját eljárásimódoromat is nyomról nyomra.

Mielőtt a szemzéshez hozzá fognék, készíték magamnak a szemzés bekötözéséhez szükséges kötőléket ujnyi szélesre hasgatott, jó szívós és nem törekeny kukoricza fosztalékból egy egész napi munkához elegendőt. E kötőlék szalagokat egy ruhadarabba úgy gönyölgetem be, hogy egyik vége a csomónak kissé kiálljon a ruhából.

Megvizsgálom aztán szemzőkésemet elegendőleg éles-e? azaz lehetne-e vele borotválkozni? Ha nem volna elegendő éles, finom palakővel addig fenem, míg borotvaélessé nem válik.

Ez meglevén, a kötőléket azon ruhástól, melybe begöngyöltem, vízbe mártom s néhány másodperc múlva a vizet belőle kifacsarom. Aztán szemző-veszszőt metszek a kívánt fajról, mely vesszőről mindjárt a levágás után minden levelet lekoppasztok úgy, hogy csak a levéllyelek maradjanak rajta.

Ha valamely koronafa ágaiba akarok szemzeni, első dolgom, lajtorjámat úgy igazítani, hogy midőn ráállok, a beszemzendő ág legjobban kezem ügyébe essék. Aztán az ágnak, (legyen az bár azon évi hajtás, vagy két éves ág) fölfelé néző oldalán ilyen forma (I) bevágást teszek késemmel a sima kéregbe olyformán, hogy a levágás közep-szára az ág hegye felé nézzen, és oly mélyen, hogy a kérg-et a fától elválni lehessen. Aztán balkezembe fogván a szemző vesszőt, ennek egyik szeme alatt — a szemtől $\frac{1}{4}$ hüvelyknyi távolságban — keresztben, egy nyomintással mély bevágást teszek késemmel úgy, hogy ne csak a kéreg

legyen átmetszve; hanem kissé a fába is behatoljon a kés éle. Azután a szem fölött — szintén $\frac{1}{4}$ hüvelyknyire a szemtől — rézsutosan neki akasztom késem élét a veszsző kérgének s egy huzott metszéssel olyan forgácsot metszek le a veszszőről, mely forgácsnak felső részén, középen lesz a szem, alsó lapján pedig egész hosszszábon egy kevés fás rész is oda legyen metszve a kéreghez. Az így fával lemetszett szemet, addig míg az alanyon ejtett **I** bevágás ajkait fölválitom, száraz ajkaim közé fogom és jobb kezemmel úgy helyezem a nyilásba, hogy a szempaizs keresztmetszete érintkezzék a **I** alakú bevágás alján levő keresztmetszettel, a szempaizs alsó lapja pedig a faderekához lapulván felső fele a fölválított kéregajkaktól elfödethessék. Ez meglevén, kihuzok a nedves csomagból egy szál kötőléket s azt hosszának közepe táján mindkét kezem mutató és nagy ujjával fogván, megindítom a bekötözést. Először is a felső nyilást takarom el a szem honaljáig, aztán mindkét kezemmel egyszerre tekergetem előre-hátra a kötőléket s az ejtett sebet a szem alatt is betakarom. Midőn az ejtett sebet kellőleg — se nem lazán, se nem szorosán — betakarom a kötőlék végeit, egyszeresen összekötöm s — készen a szemzés.

Az alanyon a bevágást több ideig megfordítva (ily formán **I**) tettem — mikép máig is legtöbbször teszik — s akkor a szemet is a bevágáshoz alkalmazkodva vettem le t. i. a kereszt metszést az ojtóveszszőn nem a szem alatt, hanem fölötte tettem meg; de többszörös, összehasonlító kísérleteim folytán a fönnebbi módnak adtam az elsőséget; miután a szerinte véghez vitt szemzéseim minden időben teljes sikerrel s legkielégítőbb eredménnyel jutalmaztak; de különben is könnyebb a szempaizs a levéllyélnél fogva fölfelé huzni, mint lefelé taszítani.

Az ily fászemzéshez nem szükséges, hogy a szemző kés csontocskával legyen ellátva. A szemző csontocska használata csak nehezitené, késleltetné a műtét véghezvitelét. A fával lemetszett, kellő szilárdsággal bíró szempaizs a csak kissé is fölválított kéreg alatt, ha a rajta levő levéllyelet gyöngéden fölfelé huzzuk, könnyen utat nyit magának és épen anynyira emeli föl az alany kérgét, a menyynyire szüksége van, hogy elérhessen; míg a szemző csontocskával az alanynak még kellőleg meg nem szilárdult fás részét is megsértjük, héját pedig kelleténél tággabba nyitván föl nagy sebet ejtünk. Áll pedig azon igazság, hogy minél kisebb a seb, annál biztosabban beforr.

A szemzéshez kötőlékül két évtized óta csaknem mindig kukoricza fosztalékot használok. E fosztalékot találtam minden egyébféle kötőlék közt a legcélszerűbbnek és legjobbknak. Az ojtóviaszos papírszalag bepiszkolja az ujjakat s vele, mivel nem nyulékony s csak egy irányban hajlítható, a kötés sem elegendő biztos vagy kényelmes. — A háncs, pamutszalag vagy fonál könnyen agyon szorítja a szemet.

Mind a szempaizs, mind az alanyon ejtendő **I** bevágás, ha kelleténél nagyobbak, bizonytalanná teszik a szemzés sikerét.

Fás-szemzésnél soha sem kell nézni: válik-e az ojtóveszsző héja vagy nem? Elég, ha az alany kérgé fölválik. És ez a fás szemzésnek egyik megbecsülhetlen előnye a közönségesen ismert szemzés fölött; mert kilevele-

zés után mindjárt alkalmazható télen szedett veszszőkről vett szemekkel, — május közepétől kezdve pedig egész szeptember végeig folytatható ugyanazon évi, kellőleg megért sarjakról vett szemekkel, föltéve, hogy az alany kérgé föladja magát.

Mi az oldalojtás? — Ez is csak fás-szemzés, azon különbséggel, hogy itt már két, vagy több szemmel ellátott veszsző-darabot teszünk az alany kérgén ejtett **I** bevágás fölválított ajkai alá.

Fás-szemzéshez könnyű és a kisedd szemzőkést ügyesen használnitudo kéz kívántatik.

Az oldalojtást véreahajthatja a legnehezebb munkában megcsontosult kéz is.

Ugyanazon időben, mint a szemzés, — tavasztól őszig, — az oldalojtás is alkalmazható; de ehhez már vastagabb alanyok kívántatnak, mint a szemzéshez. A sikerhez itt is megkívántatik az, hogy az ejtendő sebek ne legyenek nagyok sem az alanyon, sem az ojtóveszszőn; aztán, hogy minden nyeslap jól be legyen takarva, hogy nyitott seb ne maradjon sehol.

Ojtóveszszőül az oldalojtáshoz csak vezérrügygyel ellátott, hegyeveszsző használandó; de, ha téli veszszőt használunk, ez már eldarabolható, vagyis egy hosszabbka veszszővel több oldalojtás is tehető. Ügyelni kell azonban, hogy a kéreg alá tolandó veszsző hegyén ejtett seb nyitva ne maradjon, hanem ojtóviaszszal be legyen takarva.

Az oldalojtás műtétének végrehajtása nem sokat különbözik a fás szemzésétől. Az alanyon szintugy, mint a szemzésnél bevágást teszünk a kéregbe; de már a bevágás kéregszélénél lefelé is, nem az alany felé, mint a szemzésnél, — kell állnia; aztán a bevágás keresztmetszete fölül is (mikép itt pontokkal megjelelem **I**) a vastag kéregből egy forgácsat részuntosan le kell metszennünk, hogy az ojtóveszszőt kényelmesebben betolhassuk a bevágás fölválított ajkai alá.

Az ojtóveszszőt pedig, mely legalább két szemmel el van látva, alsó végén úgy faragjuk meg, mintha vele párosítani akarnánk. Ügyelni kell azonban, hogy a rézsutos nyeslap fölé ne essenek szemek; hanem két oldalt álljanak, szóval, hogy egyik szem se essék a veszsző betétele után az alany dereka felé.

Az ojtóveszsző az alany kérgé alá úgy tolatik be, hogy nyeslapja a faderekához lapuljon, ellenkező oldala pedig, melynek széleiről kevéske kéreg az elevenig lemetszetett, az alany fölválított kérgével takartassék be.

Ezután jön a bekötözés. Ehhez tavasszal a rendszeren várható esőzések miatt ojtóviaszos rongy használandó, augusztus és szeptemberben pedig, midőn esőtől nem igen kell tartanunk, elég a kukoricza fosztalék is.

Oly egyszerű két neme ez az ojtásnak, melyet egyszeri látásra az is megtanulhat, a ki soha egy fát sem ojtott életében.

Fölhivom ennél fogva becses figyelmét ezen ojtás módokra azon maros-szt.-györgyi t. urnak is, ki az „Erdélyi Gazda“ f. évi 6-ik számában a szempaizs biztos levételéhez általa használni szokott toll-eszközt bemutatta, (kinek, ha címét tudnám, szeretném ezen ojtásmódok eredeti mintáját is megküldeni.) Meg vagyok róla győződve

hogy ha ezen ojtás-módokkal megbarátkozott, soha eszébe sem fog jutni egy éles késen kívül egyéb eszközt is, használni.

Tavaszi fászfészés vagy oldalojtásnál, az ojtás napjára következő 5—6 nap múlva, a beojtott alanyokat az ojtás fölött 3—4 hüvelyknyire levágjuk a kihajtandó nemes sarjakat a szelek pusztítása ellen ezen meghagyott 3—4 hüvelyknyi csonkokhoz, mint karócskákhoz kötőzendők.

Nyári — tehát alvóra történt — fászfészés vagy oldalojtáskor épen hagyjuk az alanyokat, azaz rajtok semmi nyesést vagy csonkítást sem viszünk véghez. Csak a rákövetkező tavaszon csonkazzuk le őket épen az innent főnebb leirt módon.

Az ojtás fölötti csonkok csak addig szükségesek, míg a nemes sarj kellőleg meg nem ért, vagy meg nem fásult. Julius vagy augustusban távolítjuk csak el azokat, vagy a következő tavaszi fanyesés alkalmával, a mikor is a levágásuk folytán keletkezett sebeket fatapaszszal betakarjuk.

Ha netán homályosnak találna valaki, a mit e tárgyban irtam: forduljon hozzám kételyeivel. Szívesen szolgállok bővebb fölvilágosítással akár e lapok útján, akár magán levélben.

Bocsánat a sok szóért.

B e r e c z k i M á t é.

A n.-várad aratógép-verseny jul. 11—13.

A kézi munkaerő hiányának nyomasztó érzete, mely főleg az utóbbi három év alatt, a gazdasági csapadék általánosabb kiterjedésben sújtja mezőgazdaságunkat, akarva-nem akarva kényszeríti a magyar gazdát, hogy a gépekkel naponta mind inkább megbarátkozzék. Az ipar és tudomány legüdvösebb találmányainak fölkeresésében, a civilizatio és haladás eme legjótékonyabb eszközeinek fölkarolásában itt is — mint mindenütt — a szükség volt legnagyobb ösztönzőnk. S lehet-e egy gazdának kinosabb helyzete, mintha, vagy teljességgel nem kap munkást s így egy év kiállott viszontagságai után, az aratás küszöbén, szeme előtt, lábán vész el termésének egy része; vagy ha van is kevés munkaerő, az annyira kapós, hogy kénytelen fáradságának gyümölcsét a helyzet kizsákmányolásához nagyon is jól értő, de megfelelő lelkiismeretességgel dolgozni rendszeren soha sem szokott munkással méltánytalanul megosztani? A dolog ily állásában mi sem volt természetesebb, minthogy az aratógépek felé kezdett fordulni túlhajtott szemtermesztéssel foglalkozó gazdáink egész figyelme. Ezen, szükségszülte közérdekeltségnek köszönhetjük azon élénkséget, mely az aratógépversenyek rendezésében mind inkább nyilvánul. A tavaly tartott m.-óvári nagyszerű verseny nyomában követé az idén a mezőhegyesi, s ezt a sokkal jelentékenyebb n.-várad. Földmívelési miniszteriumunk megvárt és méltánylandó tetteles gyámolítása folytán, hazánk innenső részében lakó gazdaközönségünknek is volt alkalma, az eddig legjelesebb aratógépek munkájával, sőt közöttük egy nálunk először most bemutatott új szerkezetű géppel is személyesen, közelebről megismerkedni. Ezen versenyen az erd. gazd. egyletet alóliirt lévén szerencsés

képviselni, az eredményről jelentését következőben van szerencséje megtenni.

A biharmegyei gazd. egylet kérelmére a földm. miniszterium közreműködésével, nevezett egylet által f. évi jul. 11—13-án N.-Váradon rendezett aratógépversenyen 10 gép jelent meg; közülök 6 önlerakó-, 3 önlerakó nélküli szerkezettel, s az Amerikából most hozott Marsh-féle, az előbbiektől eltérő szerkezettel. Ezen gépek a rendező bizottság részéről, e célra kinevezett bizottmány által jul. 10-én tüzetes vizsgálat alá vétetvén, verseny képeseknek nyilvánítottak.

A versenytért a várostól fél órányira fekvő „fácános kert“ alatt elterülő, eléggé egyenes fensikot alkotó terület képezte, inkább ritkás, mint sűrű, kevésbé gazos, teljesen érett, 3 1/2 láb magas tisztabuza vetésével, melyből minden gép számára egy 1000 □ öles, egyenközény alaku parcella szakítottatott ki.

11-én a díjazó bizottmány, mely kezdetben 26 tagból állott, de később a nagy számmal megjelent érdekeltek iránti tekintetből 53 emeltetett, külön-külön elnökök alatt, 4 szakosztályra vált, melynek működése terjedt:

I A gépek megfigyelésére működés közben.

II. Az időtartam, mérték, terület és időjárás följegyzésére.

III. Az aratás és marokrakás minőségének megítélésére.

IV. Az igényelt vonóerő meghatározására.

Az osztályok megalakulása után Szabó József a biharmegyei gazd. egylet derék alelnöke a közönséget és versenyzőket szívélyesen üdvözlővén, a gépek működésének sorrendjére megtörtént a sorshuzás. Kísérlet mindamelllett, azon rendkívüli érdekeltségű fogva, melyet a közönség Marsh „harvestere“ iránt nyilvánítt, ezzel tétetett előbb; s nyilatkozott fölötté a közönség, elismervén szerkezetének jelességét, de másfelől kétkedett abban, hogy nálunk munkás lenne, ki a kévekötés rendkívül fárasztó munkáját mellette csak egy óra hosszat is kibírná. Első nap reggeli 9-től d. u. 3 óráig 5 gép versenyzett; midőn a bizottság — hogy a sok időt és fáradságot igénylő erőmérteket pontosan végezhesse — az összejövetelt más nap reggeli 4 órára tüzte ki.

12-én a még hátralévő 5 gép elvégezvén munkáját, az erőmérteket tétettek meg, melynek eredményét az alábbi táblás kimutatás adja, itt csak annyit jegyezvén meg, hogy minden gép 3 szempontból vétetett vizsgálat alá, és pedig a) hogy mekkora vonóerőt igényel a gép egyszerű tovaszállítása a kés mozgatója nélkül; b) mekkorát, ha az is mozgásba hozatik; s végre c) ha a gabonában működik. A méretek fáradságos felvétele reggel 6 órától d. u. 4-ig tartott; midőn a napi teendőket kedélyes és felköszöntésekkel élénkített társas-ebéd fejezte be.

Harmadnap már 5 órakor kezdetét vette a díjkiosztás. Ezt megelőzőleg azonban élénk vita támadt: vajjon a Marsh-féle aratógép, miután szerkezete a többitől eltér, az önlerakó szerkezetűekkel egy osztályba sorozandó-e, vagy sem; mignem szavazattöbbséggel számára külön osztály jelöltetett ki. Díjazásnál először az önlerakó szerkezetűek vétettek elő, s közülök első díjat (35 db. arany I. rendű

-dicsérő oklevéllel) a Strobl és Baris pesti cég „Progress-Hungarian“ önlérakója nyerte; 2-ikat (25 arany II-od rendű dicsérő oklevél) Brigham és Bickerton „Patent Excelsior Self-delivery Reaper“-e; 3-dikat (III-ad rendű dicsérő oklevél) Keer és Shorten által kiállított Kearsley-féle önlérakó gép kapta.

Az önlérakó nélküli gépek, miután az önlérakók által ugyanis háttérbe lettek szorítva, s a mellett nagy vonó erővel is tökéletlenebb munkát végeztek, jutalomra érdemesnek nem találtattak, kivéve a Keer és Shorten „Patent Reaper“-ét, mely III. oszt. dicsérő oklevelet nyert.

Volt a program értelmében 40 arany kitűzve az önlérakó nélküli két legjobb gépre. Ezen díj általános szavazattal a Marsh „harvester“-ének ítéltetett oda; mely mind munkája tisztaságánál, mind szerkezetében alkalmazott új eszméjénél, s végre könnyűségénél fogva egyiránt jutalomra érdemesnek találtattott.

Ez alkalommal tétetett meg a földmívelési minisztérium- és az orsz. gazd. egyesület felhívására az egybehasonlító kísérlet a Marsh-féle és egy régebbi szerkezetű géppel; különös figyelem lévén fordítva itt a vágás és kévekötés minőségére, az időtartamra és arra, vajjon a gabonának a kötő-asztrahá felemelése s viszont a kévének földrebocsátása alkalmával nem történik-e magkiverés?

Fentebbiekből láthatólag, mind a bíráló bizottmány, mind a jelenvolt közönség s ennek nyomán a sajtó ítélete szerint, legnagyobb kitüntetés az új találmányt érven, úgy látszik, ez képezte a verseny fénypontját. Mivel azonban részünkről nem egy véleményt hallánk, mely ellene nyilatkozott, s mivel többeknek, miután munkáját látták — lelkesültségök nagy mértékben alább szállt, s várakozásukban csalatkozottaknak mondák magukat: nem lesz érdektelen, sőt szükséges, közte és a Kearsley-féle közt — közelebbi megvilágítás végett — egy kis összehasonlító számítást tenni. Marsh „harvester“-e kiszabott 1000 □ ölet 37 perc alatt vágván le, eszerint egy nap alatt, 10 órai munkaidő mellett, 10 (1600 □ öles) holdat és 216 □ ölet kellene aratnia. Mivel azonban fentebbi 37 perc alatt sem a kések fenésére, sem a kenésre idő nem fordított; már pedig folytonos munka mellett ezen műtétek elkerülhetetlenek, s rájuk minden órából 23 percet bizvást számíthatunk: akkor a fennebbi 1000 □ öl levágására épen 1 óra, s így 10 órai munkanapra 6 1/2 kat. hold jut. E számítás a valót is leginkább megközelíti, mind a Marsh állítása, mind kiállított bizonyítványai szerint, gépe naponta átlag 10 acre-t vágván le; mi 7 kat. holdat és 50 □ ölet tesz. Ennyit pedig idáig bármely kéznél lévő aratógépünk levágott. Itt tehát nyereség nincs. Azonban menjünk tovább. A két aratógép közt tett összehasonlítás nagy munkaerő-kimélést is csak látszólagosan mutatott. A „harvester“ által 37 perc alatt levágott, s a gép asztalán két egyén által azonnal össze is kötözött kévéket 4 munkás 21 perc alatt rakta kalongyába; s így az 1000 □ öl parcella terményének összekötése és felkalongyálása, 1 munkásra számítva, 158 percet vett igénybe. A Kearsley gépe által hason területről 34 perc alatt levágott buza felkötözése egy kalongyálása 4 em-

bernek 55 percig tartott, vagyis 1-nek 220-ig. A látszólagos megkimélés e szerint 62 perc lenne. Látszólagos mondjuk, mert ha felveszszük, hogy a „harvester“ mellett működő két kévekötnök egy percznyi megállása sincs, sőt minden iparkodásuk mellett is, a kötözésnek itten rendkívül fárasztó munkáját csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel végezhetik: azonnal kitűnik, hogy itt oly munkával van dolgunk, s ennél fogva oly gyakorlott munkásokra szükségünk, melyenket nálunk vagy teljességgel nem, vagy ha igen, bizonyára csak kétszeres, ha nem magasabb árban fogunk kapni; s így, mit megkimélünk a munkaerőben, ráadjuk a munkadíjban. Mit megnyerünk a vámon, ráfizetjük a réven. Ez pedig üzletünk végcéljára: a tiszta jövedelemre tökéletesen mindegy. Ha tehát van kilátásunk, valóban ügyes kézfogásu, serény munkásokat kellő számban (mert önként értetik, hogy mellette egy rendbéli pár óránál tovább semmi esetre ki nem bírja) megszerezni, a munka gyorsaságát illetőleg, nyerni fogunk e géppel; míg ellenben jelenlegi napszámosságunk mellett az időnyereségnek annál rosszabb munkával adnók meg az árát. Itt se téveszszük szem elől tényleges viszonyainkat.

Kiegészítésül álljon itt a versenyen megpróbált gépek ismertetése a bejelentési sorrendben, egyenként, főbb vonásokban.

I. Marsh-harvester. Csupán aratásra való. Ára a gyárban 400 frt o. ért.-ben, Pesten 500 frt és a vámilleték. Kasza-kései (a versenyzők közt egyedül) reczézettek. Sulya 880 angol font. Rendes sebességgel 1 perc alatt 42° és lassabban menve 33 ölet vágott; járása biztos, zöreje csekély, munkája tiszta. Az 1000 □ ölet 43 perc alatt vágta le, de ugyanannyi idő alatt fel is kötötte.

II. Fehér és társa által kiállított Hornsby R. és fiaí granthami gyárban készített „Governor“ önlérakó aratógép. Ára a gyárban 31 1/2 font st., Pesten 37 1/4 font st. Sulya 1090 font. Rendes sebességgel egy perc alatt 55 ölet halad. Az 1000 □ ölet 30 perc alatt aratta le. Ezen kitűnő szerkezetű angol gép nagy figyelemmel vizsgáltatott és célirányos összeállítása felettébb tetszett. Járása csendes és biztos volt, középszerű zörejrel. 5" magas tarlót hagyott hátra és éppen e magas tarló miatt a markokat némileg szétszórta. Hogy ezen gép az első jutalmat minden elismert kitűnőségei mellett sem nyerhette el, csak súlyának és magas árának lehet tulajdonítani. Azonban meg vagyunk róla győződve, hogy azok, kik egyenletes és kitűnő munkáját látták, szívesen fogják használni az aratóshoz.

III. Hornsby és fiaí „Hungarian (Manchester) Progress“. Ára a gyárban 30 font sterling, Pesten 36 1/2 font st. Sulya 943 font. Rendes sebességgel egy perc alatt 48 ölet vágott s parcelláját 39 perc alatt aratta le. A tarló átlagos magassága 3". E gép szerkezete teljesen egyező a „Governor“ géppel, melynek kissé szövevényes marokrakója itt egyszerűvel lett pótolva. A lerakást igen rendszeren teljesíté s még nagyobb tetszést vivott ki magának, mint a „Governor“, de hátrányára volt a viszonylag mégis nagy súly és ár.

IV. Hornsby & Sons „Premier“ Universal-harvester egy lófogatú önlérakó nélküli aratógép. Ára a gyárban 16 font st., egyszerűen, és complicálva 22 font st., Pesten 18

font st. és 25 font st. Sulya 550 font. Rendes sebességgel 1 percz alatt 42 ölet, sebesebben 59 ölet s parcelláját 31 $\frac{1}{2}$ percz alatt vágta le. Ezen egyetemleges aratógép: marokrakást hátrafelé s oldalt-lerakást rendekben gabona-, fű- és takarmány-kaszálást, ló- és ökörfogatra alkalmazhatást egyesít magában; azonban ezen versenyen tökéletesen megbukott; mert a lerakás kicsiny, egyenetlen s kúszált rendekben eszközöltetett, melyek csak annyira rakattak le oldalt, hogy e gép a jövő fordulónál a rendek legázolását csak ügyyel-bajjal kerülhette ki, a lerakás pedig hátrafelé épen nem sikerült, mindezeknél fogva a díjazó választmány egyhangu ítélete szerint, mint arató-gép figyelembe sem jöhetett; ezen kívül tetemes dörzsölődést mutatott, minek oka az is lehetett, hogy a gép tengelye verseny közben meggörbült.

V. Brigham et Bickerton's „Patent Excelsior Self-delivery Reaper“. Ára a gyárban 33 font sterl. Sulya 8 $\frac{1}{2}$ angol mázsa. Rendes sebességgel 1 percz alatt 46 ölet s parcelláját 36 percz alatt vágta le. Szerkezete kielégítő szilárd, a markok lerakását kitünően eszközölte. Az önlerakókra kitűzött II-ik díjjal jutalmaztatott. Járása biztos.

VI. Ugyanezen czégtől „New Patent X. L. and tow horse Self-delivery Reaper“. Ára a gyárban 30 font sterling. Sulya 8 angol mázsa. Szerkezete minőség és pontoságra nézve kielégítőbb, mint az előbbeni. Rendes sebességgel 1 percz alatt 53 ölet s parcelláját 36 percz alatt

vágta le. 3" tarló magassága egyenetlen s járása kissé ingadozó volt.

VII. Ugyanezen czégtől „Patent Buckeye junior“. Önlerakó nélküli gép. Ára a gyárban 25 font sterling. Sulya 7 $\frac{3}{4}$ angol mázsa. Rendes sebességgel egy percz alatt 36 ölet s parcelláját — a kétszeri fenakadás leszámításával — 52 percz alatt vágta le. Működését a legkisebb göröngy is akadályozta; kevés figyelmet ébresztett.

VIII. Strobl és Baris pesti czég által kiállított önlerakó aratógép (Progress-Hungarian). Ára 400 frt. Sulya 825 bécsi font. Rendes sebességgel 1 percz alatt 46 ölet és parcelláját 36 percz alatt vágta le. Ezen, különben angol rendszer szerint készült gép, ha talán a szerkezet tartósságára nézve az angol gyártmányokkal a szigorú összehasonlítást és birálatot ki nem állaná is, de tekintve biztos menetét, kitünő marok lerakását, kevés súlyát és vonó-erőnek legkisebb mértékét, a versenyző gépek között leginkább kiérdemelte az első díjat és a gazdaközönség nézete szerint — körülményeinkhez mérten — leginkább is használható, járása biztos, lerakása kitünő.

IX. Keer & Shorten által kiállítva H. & G. Kearsley-féle önlerakó arató-gép. Ára a gyárban 36 $\frac{1}{2}$ font sterling. Sulya 1170 vámfont. Rendes sebességgel 1 percz alatt 43 $\frac{1}{2}$ parcelláját 31 percz alatt vágta le. Daczára nehézségének, szabályos és kitünő munkája miatt III-ad osztályu díjban részesítettett, és az első jutalomtól kezdve minden egyes jutalomra szavazatot nyert.

Az erőméretek eredménye.

Sorshuzás útjára megállapított sorz.	A gép és birtokos neve	a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.
		vágó sévésség	Az erőmérő átlag jegyzett közép				Gyorsaság bécsi láb-ban másodperczb.	A kocsis
			egészben	1 hüvelyk vágó szélességre munkában	útazva a kés nyug.	útazva a kés mozg.		
I. Önlerakó nélküli gépek.								
1	Hornsby & Son Universal Reaper később Premier	51"	325	$\frac{b}{a}$ 6.37	210	300	$\frac{h}{60 \text{ mp.}}$ 4.62	1 gereblyés ül
3	Kearsley-féle kiállítva Keer & Schorten által	51 $\frac{1}{2}$	335	4.55	125	180	4.67	1 gereblyés ül
9	Bringham & Bickerton's Junior Buckeye	52 $\frac{1}{2}$	375	7.14	130	260	4.5	1 gereblyés 1 kocsis ül
II. Önlerakó szerkezettel ellátott gépek.								
2	Strobl et Baris	54"	270	5.—	125	225	4.20	jár
4	Horsby & Sons Governor	57 $\frac{1}{2}$	338	5.94	233	292	4.75	jár
5	Brigham & Bickerton's Excelsior	54 $\frac{1}{2}$	275	5.04	200	250	4.95	jár
6	Kearsley Self Delivery	57 $\frac{1}{2}$	390	6.78	300	325	3.95	jár
7	Hornsby & Son's Nev-Hungarian Progress	54	325	6.01	225	278	3.77	jár
8	Brigham & Bickertons X. L.	52 $\frac{1}{2}$	338	6.43	225	290	4.05	jár
10	Marsh	55	330	6.60	142	190	3.07	1 kocsis ül 2 kötő áll

X. Ugyanazon cégtől kiállítva „Egy lovas arató-gép“ önlérakó szerkezet nélkül. Gyári ára 25 font sterling. Sulya 660 vámfont. Rendes sebességgel $52\frac{1}{2}$ ” szélességben 40 ölet s parcelláját 36 percz alatt vágta le. Szerkezete, szilárdsága és a markok szabályos és rendes lerakása által a többi önlérakó nélküli gépek között kitünvén, III-ad osztályu dicséző oklevéllel jutalmaztatott.

Igy folyt le az érdekes verseny, melyről mindnyájan elégtlenül távoztunk, szép alkalmunk lévén a különböző aratógépek közt tanulságos összehasonlításokat tenni, s munkájukat külön-külön szemlélni. Határozott ítéletet minden gép fölött, csak több napi működés után mondhatunk ugyan, mire egy versenyen sem idő, sem tér nincs; tekintve mégis azon hasznos tájékozást, melyet ez uton saját tapasztalatunk nyomán szerezhettünk: kívánatos, hogy Erdélyben is rendeztetnék egy verseny, annál inkább, mert az aratógép megszerzésének szüksége hozzánk is rég beköszöntött, s így óhajtott volna, mielőbb tisztába jönni azzal, hogy hullámzatos talajfelületű hazánkban melyik felelne meg a várakozásnak leginkább. Korszerű óhajításunk, reméljük, visszhangra talál.

Befejezésül, kedves kötelességnek tartom, megemlékezni, s köszönetet nyilvánítani azon előzékeny, szívélyes fogadtatásért és figyelemért, melyet a biharmegyei gazd. egylet igénytelen személyemben egyletünk iránt tanusítani szives volt.

Walter Lajos.

Mutatvány, a „Községi Faiskolá“-ból.

Irta: Kőcsi Károly.

B) A gyümölcsfák nyári ellenségei.

3) Alma Tokász (*Carpocapta pomonana*). Hogy almáink és körtvéink gyakran csaknem mind megférge-sednek: az a nagy baj ettől a kis pillanótól ered. Kiterjesztett szárnyakkal csak 7 — 8 vonalnyi. Előszárnyai keskenyek, kékes szürkék, a test felé számos, szabályosan hajló fekete kereszt vonallal, a széle felé sötét sárgás foltokkal; hátsó szárnyai szélesebbek, vöröses barnák, alól szürkébb. Hernyója vörhenyes sárga, alól világosabb, fejével együtt feketén pontozott. Bábja világos barna, 4 vonalnyi, fara végén kereken, kemény szőr-tinicei vannak.

A lepke nyáron jelenik meg s félig kinőtt lágymagu gyümölcsökbe rakja le tojásait. A kikelt lárvák késő őszig élnek azokat, sőt a magot házastól együtt. Hogy pusztítsanak, észrevehető a gyümölcsökön levő kis lyuk s a széleken levő ganéjokról. Ősszel kibujnak s a fák repedései közé rejtőznek el, s gyümölcskamrák állványa nyílásaiba, hol kéreg aprósággal bevont selyem fonadékba bujnak, de csak a jövő májusban báboznak be.

Apasztani csak az által lehet, ha a hulló gyümölcsöt felhasználják vagy elássák s betömik.

4) A Korpárok, (*Aphidii*). Ezeket az állatokat a köznép hamuférgeknek nevezi. A természetrajzban a félröpkék közé tartoznak. Különböző növényeken száz fajnál több pusztít nálunk is csaknem egész éven át, (szobai növényeken, télen is) de fáink leginkább nyáron sinlik meg. Nem mondhatjuk, hogy minden fának más-más korpárja vagy hamu férgé van; mert az almát és körtét a fehér csápu, pirosuló fejű támadja meg; de már a szilvafán

világos zöld, fejéren pontozott, a cseresznyén feketés, a kislevele barackon barnás-fekete, vöröses lábu garázdálkodik. Némely fának többféle hamuférgé van; gyakran meg egyféle korpár élődik 6 — 8 féle növényen is. Az anyák és hímek színre, nagyságra nézve is különböznek egymástól; de színeikben az évszak és életmód miatt is változást szenvedhetnek.

Pusztító szervük az a hosszú szip, melyekkel a gyenge hajtások nedvét kiszivattyúzzák. Testük hátsó részén egy pár csövük van a légzésre.

Szaporodásuk szerfölött nagy és gyors. Egyetlen hamuféreg 80—90-t szaporít s egynek ivadéka 5—6 nemzedéken át 56 millióra szaporodik. Sokasodásuk figyelemre méltó Tavasszal fák repedései közt telelt tojásokból kibujnak, minden párzás nélkül tojnak, sőt eleve nek is szülnék. Ugyancsak párzás nélkül ezek is tovább szaporitnak 10 nemzedéken át is, mindig szárnyatlan anyákat. Ezeket dajkáknak hívják. E tekintetben némileg hasonlítanak a munkás méhekhez, minthogy azok is ki nem fejlett anyák, csak hogy a hamuférgek szaporításra képesek.

Ősszel az utolsó ivadék szárnyason jelenik meg, pázrik, s az itt megtermékenyített anya télire elrakott tojásaiban van meg ivadékokon át a szaporítási képesség, pázrás nélkül. Szaporaságuk is innét magyarázható.

A hamuférgek tanyája a fiatal hajtások, de különösen a levelek alja. Ide húzódnak a nap heve és eső ellen, mint egy fedél alá s ott a legnagyobb záporokat is kiállhatják.

Szipjaikkal a legéltrevalóbb fát is semmivé tehetik, sőt nem egy eset van reá, hogy kivált a csontárosok a heves támadás miatt összeszűgöregedett gyümölcsseit egy szemig elhullatják. Gyakran a levelek is miattok zsűgöregednek össze. Az ételre egészségtelen, hideglelést okozó bábaszilvák (birtókák) is a hamuférgek miatt támadnak; a benne élő állatok a magot növényében megakadályozzák, e miatt az edények ferde irányban fejlődnek s a szilva felfuvódik.

A sinlódó levél megtámadott edényeiből édes nedvet bocsát ki, maga az állat még többet fecskendez ki altestéből (de nem a fenn említett légző lyukakból), különösen naplemente után, a levelek felső lapjára, mi által azt lehetőleg a szirupos és ragacos nedvet áthatlanná akarják tenni. Ezt a nedvet hívják mézharmatnak, s azért keresik a hamuférgeket a hangyák oly szorgalmasan, hogy belőlök mint valamely fejős tehénből azt kiszophassák.

Pusztítási idejük alatt a levelek alját nem egyszer lepi meg valami lisztnemű fehér máz. Ez a lisztharmat, mely a négyszeri vedlésük után fennmaradt bőrhulladékokból kerül ki. *)

Pusztításukra eddigelő, dohányon, bagón állott vizet, szappanlevet, gipszet, oltatlan meszet használnak; illetőleg fecskendettek és hintettek a fákra sok fáradsággal, kevés haszonnal. Célyszerű

*) S nem liszteső mint a nép hiszi. Egyébiránt nem kell ezt összevontani kivált a szőlő és szilva leveloken gyakran látszó lisztnemű anyaggal, mely apró élödi gombák fonadékiból áll.

dohányos vagy szappanlével a hamutéregtől lepett törzsöket mosogatni. Az őszi baraczkokat gyakran egész rajlepi el. Sok gazda a nedves időtől várja pusztulásukat. Nem helyesen; sőt éppen a jó meleg esős időben szaporodnak a legkényelmesebben a bő nedvtől duzzadozó fiatal hajtásokon. A természettől fogyasztásukra mindent csak a tikkasztó forró napoktól, vagy szélvész eső égháborús időtől várhatunk. Forró időben a csekélyebb nedvű s növési galyakról nem tudnak tápot szivni.

Bizonyos apasztásukra két mód van: A szerfölött bő nedvű fán eret kell vágni, hogy azt forgásban megakadályozzuk. Még bizonyosabb gát az, ha a fiatal hajtásokat keményebb részökig, az az addig, hol a hamuféreg a kérget megszini már nem tudja, levagdadjuk. Nehéz munka, de azzal kivált fiatal s termésben levő őszi baraczkfánk jelen és jövő termését megkímélhetjük.

A hangyák csak eldöglésük után hordják el őket. Sokkal fontosabbak a Bödék, (Katóbogár, Coccinella); ezeknek minden faja, különösen lárváik, hamuféreggel élnek. Kiméljük hát a Bödéket is.

A félröpkék közül több faj ártalmas a Paizskár

nemből (Coccus) gyümölcsöseinknek. Szívó állatok ezek is, melyek közül a him egyedül szárnyas, de szipja nincs; az anya nagyobb, szárnyatlan, fejül kemény paizsa van. A him repdes a fák oldala körül vagy futkorász; a szipós anyák a fák ágviláit lepik el s ott — minthogy barnák, alig észrevehetők. Az anyák tojás után paizskáikkal a tojásokra feküsznek, mintha költeni ülnének oda s azokon is száradnak el.

A gyümölcsészt a hangyák vezetik el e szintén kártevény állatokra, a menyinyiben ezekből is mézet szíznak, különben nehéz lenne őket felfedezni.

Fakéssel kell őket levakargatni. Egy rész terpentinolaj s ugyanannyi halzsir keverékétől is elpusztulnak, vagy ezzel bekenve könnyen ledörzsölhetők. A nyári ellenségek közé tartoznak a különböző fagombák is. Minthogy a gombák másodfejlődésük s mindig korhadt részeken jelennek meg; ujjal mutatják meg a gyümölcsésznek, hogy hol van a baj. Le kell hát azokat szorgalmasan törni, sebhelyüket az elevenig kimetszeni s bekenni anyyival is inkább, mert a fától sok nedvet vesznek el.

(Folytatjuk.)

T A R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

Választmányi ülés aug. 1-én 1870.

XII.

1. A nmlgu földm. m. kir. miniszt. f. é. 3280 — 226 sz. leirata mellett megküldi Oppermann H. C. emlékiratának kivonatát a hazában létesítendő példány-gazdaságok felállítása iránt, felhíván az együletet, hogy e tárgyban nézetét tüzetesen fejtsse ki s kedvező ítélet esetében terjeszzen feljavaslatot az iránt: menyinyiben tartja kivihetőnek, hogy Erdélyben hasonló gazdaságok létesíttessenek, s ez mi úton és eszközökkel volna elérhető?

Az okszerű gazdasági elvek és rendszerek gyakorlati ismertetésére és tanulmányozására kétségkívül igen jó befolyású intézkedés eszméjének felkarolását örömmel üdvözlöi együletünk s annak életbe léptetését saját részéről is előmozdítani készséggel törekedvén, ismeretterjesztő szakosztályát bizza meg, hogy az emlékiratról véleményt, a kérdéses intézkedéseknek nálunk eszközöndő czélszerű keresztülvitele iránt pedig javaslatot terjeszzen be.

2. A nmlgu földm. m. k. miniszt. f. é. 25111—1964 sz. leiratában értesít, hogy Raumer nyug. kapitány Kunnersdorfból bemutatta nála értekezését a Petersen-féle réttöntözésről s egyuttal felajánlja szolgálatát hasonló rétmunkák (öntözések, lecsapolások sat.) berendezésére. Ennek folytán az értekezés nevezetesebb pontjait oly észrevétellel közli a miniszt., hogy a ki ez ügyben bővebb felvilágosítást kíván nyerni, az iránt közvetlenül, vagy a kormány útján, forduljon az említett kapitányhoz (Kunnersdorf bei Hirschberg Schlesien).

Tudásul vétetvén, véleményadás végett áttétetik a földmivelési szakosztályhoz.

3. A nmlgu földm. miniszt. f. é. 12854—1148 sz. leiratával kapcsolatban közli Paget János együletünk tagja által használt szőlőekével f. é. jun. 18-án Csupakon kedvező sikerrel végrehajtott kísérlet eredményéről szóló s az eke czélszerűségéről igen előnyösen nyilatkozó bizottsági jelentést, tudatni kívánván egyszersmind, hogy ezen eke Erdélyben Gyéresen, Magyarországon a keszthelyi gazd. tanintézetnél megtekinthető, s ha a közérdekeltség kívánja, rendezni fog vele egy kiállítást Pesten, sőt annak itteni utánkészítéséről is intézkedend.

A kísérlet kedvező eredményét örömmel veszi tudomásul együletünk s ohajtja, hogy ezen eszköz mindenütt, hol a szőlőhegy fekvése és berendezése engedi — a kézi munkaerő pótlására — igénybe vétetnék. Minthogy kolozsvári gépész Rajka Péter ezen ekéből dbját 50—55 ftért igen jó minőségben készített, ezen körülmény a nagymlgu miniszter ur figyelmébe ajánlatni határozottatott.

4. A föld. m. kir. miniszt. — a díjosztási határnap megállapítása czéljából — 4906 sz. a. megküldi a f. évi lótenyésztési államdíjosztások sorrendjének táblázatát.

Tudásul vétetik azon észrevétellel, hogy az érdekllett hatóságokkal korábban közölt leirat lapunk utján már előbb nyilvánosságra hozatott.

5. A nmlgu földm. m. k. miniszt. megküldi a francia-schweitzzi gazd. egyület által f. é. sept. 7—12-én Sittenben rendezendő kiállítás tervrajzát, mely állatok és terményekre nézt kizárólag schweitzzi, gépek és eszközöket illetőleg pedig nemzetközi jellegű leend.

Tudásul szolgál.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 15-dik számához.

6. A m. kir. földterhermentesítési alapigazgatóság átszeli Makray Lászlónak Buza, Feketelak, Czente és Vasas-Sz.-Iván községekben vesztett urbériségei fölött kiállított határozványát.

Áttétetik az egyl. ügyvéd urhoz

7. Olvastatik az egyl. titkár jelentése f. é. jul 11—13-án a biharmegyei gazd. egylet által N.-Váradon arató gépverseny-ről rendezett.

Tudásul vétetik és lap útján közöltessék.

8. Kodolányi Antal tagtárs és a k. monost. gazd. tanintézet igazgatója meghívja az egyletet nevezett intézetnek f. hó 6—14-ig tartandó nyári félévi vizsgáira.

Tudásul vétetvén, említett vizsgákon az egylet képviselésére tanár Berde Áron, Kócsi Károly és Szentgyörgyi József kéretnek fel.

9. Tanár Kócsi Károly tagtárs benyújtja „Községi Faiskola“ című művét, s kéri a választmányt, hogy azt megbíráltatni s kedvező vélemény nyilvánítás esetében — díjazás és kinyomatás végett — a földm. miniszteriumnak ajánlani sziveskedjék.

Bírálat végett áttétetik a kertészeti szakosztályhoz.

10. Walter Lajos egyl. titkár körülményeinek rögtöni s családi viszonyainál fogva elutasíthatlan változása következtében más működési térre lévén szólítva, kénytelen állomásától visszalépni, s ezért kéri a választmányt, hogy sziveskedjék őt hivatalától fölmenteni.

Kérése teljesítettik s a titkári teendők ideiglenes vezetésével Farkas Albert bizatik meg.

11. Jegyzőkönyv hitelesítésre Szentgyörgyi József és Paget János kéretnek fel.

Farkas Albert
h. titkár.

Sajt-, turó- és egyéb tejtermék-kiállítás Pesten.

Az orsz. Magy. Gazdasági Egyesület által 1870. évi november 3—12-ik napjain tartandó országos sajt-, turó- és egyéb tejtermék-kiállítás programja.

Midőn az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület a sajt-, turó- és egyéb tejtermék országos kiállításának rendezését elhatározta, különösen a következő szempontok vezérelték:

a) A tejtermékek kiviteli fontossága, mely kivitel előmozdítása és fejlesztése által a hazai mezőgazdasági iparnak egy eddig nem eléggé méltányolt, s más országok, p. o. Angol- s Franciaország, Németalföld és Schweitz példája szerint jelentékeny jövedelmi forrás nyílnék meg.

Ily kiállítás a kivitelre a vállalkozási szellemet ébreszteti, és a kormányt tájékoztatni fogja az iránt, hogy ezen hazai ipart mely irányban kellessen czélszerű intézkedések vagy segélyzések által támogatni és előmozdítani.

b) Azon meggyőződés, hogy a rendezendő kiállítás alkalmat adván egyes cikkek, mint a tej és vaj conserválása és kiviteli képességének bebizonyítására, ez által azon gazdáink is, kik eddig — a tejtermékeknek közel vidékükön kelendőség hiánya miatt — a tejelésre sulyt nem fektettek és tenyészállataikat ezen lényeges

mellékjövedelem nélkülözése mellett igen költségesen nevelték; fel, buzdítást fognak nyerni, hogy állataik lehető legjobb táplálása és gondozása által a tejelés fokozása, s így a szarvasmarha- és juhtenyésztés termékeinek teljes kiaknázására és jövedelmezésének emelésére törekedjenek. Végre

c) Azon körülmény is, hogy egy ily kiállítás a tej-ipar cikkeinek sokfélesége és fejlődési fokának bemutatásával, példa- és verseny által, jótékonyan fog hatni ezen nálunk elterjedt házi-ipar tökélyesítésére, s így közvetve a vidéken sok irányban nélkülözött házi jólét emelésére, s épen ezért a kiállításnál az Egyesület a házilag kezelt sajt-félékre különös sulyt kíván fektetni.

A kiállítás keresztülvitelére nézve: az Egyesület abban állapodott meg, hogy:

1) A tervezett sajt-, turó- és tejtermék-kiállítás csakis országos legyen, kiterjedve az egész magyar birodalom területére.

Jelenleg ugyanis épen az a baj, hogy a külföldi sajt-féléket nagyon is jól ismerjük, s nem csekély mértékben fogyasztjuk; holott a hazai készítményekről nem birván kellő tudomással, több példa van rá, hogy a hazai termék külföldi név és czég alatt jön kereskedésbe.

Ezért véli az Egyesület tanácsosabbnak a tervezett országos sajt-, turó- és tejtermék-kiállítást csakis a hazai készítményekre terjeszteni ki, hogy ezeknek megismertetésére nyíljanak alkalom; s ezuttal nem kívánja a külföldi sajt-féléket versenyre ereszteni, melyekkel hazai készítményeink — általában véve legalább — még most előreláthatólag úgy sem versenyezhetnek sikerrel.

2) Tárgyaira nézve a kiállítás magában foglalja a tej és ebből való mindennemű készítményeket, az előállításra szükséges eszközökkel és készülékekkel.

3) A kiállítás helye Pesten az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület köztelke.

4) A kiállítás megtartásának idejéül, a különféle sajt-készítési idények tekintetbe vételével, a f. 1870-ik év november havának 3—12-ik napjai tűzetnek ki.

5) A kiállítási cikkek osztályozására, és a jutalmazások kijelölésére nézve a következő sorozat szolgáland:

I. Osztály.

Tej conservált állapotban, természetes vagy süritett alakban:

1-ső díj 10 db arany,

2-ik díj 6 db arany.

Eszközök: a) friss tej hűtésére és szállítására szolgáló készülékek és edények: egy díj 5 db arany.

b) Fejő eszközök: egy díj 3 db arany.

II. Osztály.

Vaj: a) friss állapotban: egy díj 4 db arany.

b) conservált kivitelképes, félig vagy egészen sózott állapotban: 1-ső díj 8 db arany,

2-ik díj 6 db arany,

3-ik díj 4 db arany.

Vajkészítő eszközök:

a) Tejfelező edények: egy díj 4 darab arany,

b) köpülők: egy díj 4 darab arany.

III. Osztály.

Sajt és turó: 1) Tehéntejből:

- a) kemény sajt: 1-ső díj 10 db arany,
2-ik díj 6 db arany,
3-ik díj 4 db arany,

- b) lágy sajt: 1-ső díj 6 db arany,
2-ik díj 3 db arany,

- c) fűszeres sajt: 1 díj 3 db arany.

2) Juhsajt és turó

- a) kemény: 1-ső díj 7 db arany,
2-ik díj 5 db arany,
3-ik díj 3 db arany,

- b) lágy: 1-ső díj 5 db arany,
2-ik díj 3 db arany,

3) Vegyes tehen- és juhsajt és turó:

- a) kemény: 1-ső díj 5 db arany,
2-ik díj 3 db arany,
3-ik díj 2 db arany,

- b) lágy: 1-ső díj 3 db arany,
2-ik díj 2 db arany.

Sajtkészítő eszközök: 1-ső díj 4 db arany,
2-ik díj 2 db arany.

A jutalmazottak az aranyokból álló díjakon fölül — egyesületi — nagy ezüst érmet is kapnak.

A kiállítók ösztönzőbb buzdítása tekintetéből, az arany díjakat, mint országos jutalmakat, a m. kir. földmívelési ministerium tüzi ki.

6) A kiállítandó tárgyakról a bejelentéseket f. évi okt. első napjáig be kell küldeni az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület titoknoki hivatalához (Pesten, üllőiút 12-ik sz., köztelek).

A tárgyak beküldésére nézve pedig a t. kiállítók úgy intézkedjenek, hogy azok legfeljebb f. é. october 20-ik napján már megérkezessenek a köztelekre; kivéve a friss vaját és tejet, melyet a kiállítás egész ideje alatt lehet beküldeni.

Hogy a hazai tejiparnak minél tökéletesebb képét nyújthassa a kiállítás, kívánatos, miszerint a bejelentések ne csak a kiállító neve, lakhelye s a kiállítandó tárgy megnevezését foglalják magukban, hanem sziveskedjenek a t. kiállítók körülményesen megírni termelésük nagyságát, a készítmény szokott eladási helyét és rendes árát, valamint az állat fajtát is, melynek termékeit bemutatják.

Végül méltóztatassanak a t. kiállítók rendelkezni az iránt is, hogy küldeményeikkel a kiállítás után mi történjék, nevezetesen: hogy a kiállított tárgyak elárverztessenek-e az illetők javára, vagy az érettek befolyt pénz más egyéb közhasznú célokra fordíttassék.

Pesten, 1870-ik évi június 7-én.

Az országos Magyar Gazdasági Egyesület nevében:

Lónyay Gábor, elnök.

Morócz István, titoknok.

Levelezés.

Déva, aug. 5. 1870.

Valósággal sok tapasztalattal gazdag a jelenkorban élő. Nem kell eltelt 30 évnél hátrább menni valakinek, hogy elmondhassa: majd minden csapásokat túlélt. Megeléghetné már

a természet is és tehetné, hogy legalább ne nyomorgatná tovább a szegény gazdaembert a mindennapi esőzéssel, s a közbe-közbe hol kanikulai hévmeleggel, hol más perczen novemberi hűvös őszi idővel. Most még a barometrum is zavarba jött, nemhogy a szegény gazda ne desperálna biztos jövődjén, tisztán látván bukását. A gazdaságba befektetett, kikuczorgatással megtakarított pénzceszkjét forgatva, nemcsak hogy ki nem kapja, de vesztesége van, s azt földbirtoka okozza. Kétszeres árban fizeti a napszámot s szinte kétszeres mivelést teszen reá a sok: rosz idő miatt. Minden lelkiismeret vádolása nélkül tehetné a kormány, hogy az ily helyzetet, mint elemi csapást tekintve, adóelengedésben részeltetné a földbirtokosságot; csakhogy folyamodnánk. De másrészt minék? hiszen folyamodtunk mi, hogy a törvényszabta távolságban eső szálláspataki marhavész miatt bétiltott országos marhavásáraink megtartása szabadittassék fel, hogy legalább lehessen a természet-től sanyargattatott földmives gazdának egy pár krajczárt előteremnie, mikép fizethesse a perczenes adóhátrálékot; egyszerűen elutasítottunk — „nem szabad“! — talán fővétkünk, hogy Árva, — akarom mondani — Hunyadvármegyében élünk, mindenkitől elhagyottan.

Nyolcz hónapja, hogy a marhavész csak egy községben, Szálláspatakon, dühöng; zároltassa el a kormány e helységet, kerületet, hogy ne jöjjön közlekedésbe a megye másik részével; s aztán, mikép Szászvároson, a mely közelebb fekszik, szabad a marhavásár: szabadítsa fel Déván, Ilyén és Dobrán; vagy adjon tanácsot, hogy ha a gabonaterményt az elemi csapások semmisítik meg, a marha-eladást a kormány tiltja el: miből fizesse adóját a földmives??!

Most még a telekkönyvi munkálatok is kezdetét veszik; ez is a már tapasztalt csapásokhoz tartozik, elmondhatjuk: „adtál Uram, de nincs köszönet benne“! egyfelől, mert a telekkönyv merőben tiszta alap nélküli lesz, mivel a cataszteri földkönyvek tökéletesen hibások; nincs 100 részlet egy-egy földkönyvben, a melynek területe pontosan, jól lenne mérve; de másfelől a telekkönyvi vezetésekkal ahhoz nem értő egyének bizatnak meg, (kivételesen a kevés kivételeknek), kik a rosz munkálatból még hiteltelenebb munkát fognak előállítani, és pedig mind az állam nagy kárára, mivel oly egyéneket is alkalmaz, a kiket még a német kormány sem tudott alkalmazni, mind a községek nagy kárára, mivel 30 frtos havi szállásdíj, 10 frtos havi kammerdiner fizetés, naponként 2 választmányi tag, csak 2 fttal, havonként 60 frtot; egyéb requisitumok: összesen felmenni egy óra 100 frt; s így a munkálat bevégezésével lesz a költség 6—800 frt; s végül ily nagy kiadás után lesz egy nem igaz telekkönyvünk; mit bécizonyítand a következő: hogy egy hitelező is nem nyitandja ki addig hitelpénztárát, míg biztos embere által nem szerzend meggyőződést arról: hogy Péter vagy Pál telekkönyvbe behozott földbirtok-részleteinek térmértéke a valóságban is akkora területet képez? — a mit Déván tagadok.

Kiss Albert.

Fel-Csernátón, aug. 8. 1870.

Borzasztó árvíz volt falunkban f. hó 5-én déli 12 órakor, épen midőn az összes lakosság a falutól távol fekvő hátrrészen a már is megkésett aratással volt elfoglalva. A felhőszakadás a falu közelében levő erdőn történt, minék következtében az erdei patakok több ül magasságu árral boríták

el a partjaikon fekvő telkeket, házakat, csűröket, istállókat és kerteket. Minden útban eső tárgyat magával vitt az ár, s a kisodort élő- és épületfákból torlaszokat emelvén, a falu derekán az épületeken keresztül tört magának utat a hullám. Félóráig tartott e pusztítás, mialatt a faluban a mértföldnyi hosszú patak partjain, tömötten fekvő telkek alsóbb részei vízzel borítottak el. 10 gyermek lett a vész áldozatává. Egy csecsemőt a vízzel telt házban, bölcsőjéből a padlásról szabadítottak meg. Összesen 60 jószág rongáltatott meg; ezek közül némelyiknek csak a helye maradt; más helyre pedig annyi romot hordott össze a víz, hogy eltakarításukra hetek sőt hónapok szükségesek. Némely családnak mindenét elsodorta az ár, kisebb-nagyobb kárt pedig mindeniknek okozott. Az összes kár a 100 ezer frtot meghaladja. (K. K.)

Alvincz aug. 11. 1870.

Ma délután fél hét órakor borzasztó vihar dula Alvincz és környékén. Tetézte ezt az iszonyu jégeső is, mely tyuk-, s néhol ludtojásnyi nagyságban hullott. A vasúti indóháznál minden ablakot betört; a kár több mint 200 frtra megy. A jég elviharása után 2 órával is a vasúti árkok mellől a jeget lapáttal lehetett összegyűjteni. A biztosító társaságok közül a Victoria van leginkább érdekelve. Az idén ez a második eset, mely hasonló károkat okozott. Egy szóval rendetlen időjárás van.

N. Kapus aug. 11. 1870.

Háromszoros elemi csapás: tűz, víz és jég éreztette N. Kapuson romboló hatalmát. Az első villámcsapás következtében történt, mely egy csűrűt teljesen elhamvasztott; további terjedése azonban meggátoltatott. A folytonos eső következtében a patakok annyira kiáradtak, hogy a vízmentén minden rét rastag iszappal van borítva, s így sarjuhoz az idén mi remény sincs. A jég ezuttal csekély kárt okozott; de ez is elég arra, hogy jövőre óvatosabbak legyünk és biztosítsunk. (M. P.)

Kolozsvár aug. 13. 1870.

Az Erd. Gazda érdemes levelezőinek szívesességéből többször élvezett érdekes vidéki tudósítások szerény viszonzásául, legyen szabad nekünk is, egy, minket nem kevésbé érdeklő körülményről tudósítani gazdáinkat ott künn a vidéken. Nem az időjárásról szólok, mely most igazán a legunalmasabb, miután annyira megbomlott, hogy minden nap az eső ver ki munkáinkból. A termények állását sem említem, mivel ez oldalról is — főleg kalászosainkat illetőleg csak a legszomorítóbbat mondhatnám, minthogy, ha még csak egy hétig így tart, barnult kalongyáink bizonyára mind zöld színt váltanak. E lehangoló képtől el, egy vonzóbbra fordítom a figyelmet, midőn egy fejlődési mozzanatot kívánok röviden jelzeni azon intézményünkről, mely ha kellő virágzásra jut, sivár mező-gazdaságunknak bizonyára sok részben, élénkebb, vidámabb képet fog kölcsönözni. A k. monostori gazd. tanintézet nyári félévi vizsgáit értem, melyek szép eredménnyel, nagy részvéltenség mellett f. hó 6 — 13-án tartattak meg, hat napot vévén igénybe az elméleti és kettőt a gyakorlati próbatét. Gazdasági egyletünk részéről ez alkalomra bizottság lévén kinevezve, nem akarom annak jelentését megelőzni, s ezért csak személyes észleletemet adom röviden elő.

A vizsgák kedvező eredménnyel folytak le; a feleletek ámbár rövidiek, de a tárgy lényegéhez szólnak és értelmesek voltak. Ez utóbbi jelzést főleg a növényélettanra nézve érdo-

mes méltánylólag kiemelni, annyival inkább, mert jól ismerjük mind ama szoros viszonyt, mely a vegy- és növényélettan közt létezik, mind azon nehézségeket, miket egy tantárgy áttanulmányozásánál, a szükséges előismeretek hiányában, tanár- és tanítványnak kell leküzdeni, — s a mi itt — kielégítőleg sikerült. Ez pedig nem épen figyelmen kívül hagyandó, oly ifjak képezvén a hallgatóságot, kik némely gymnasiumaink tanterve következtében, az érettségi vizsga után, csak anynyi természet-tudományi ismerettel megterhelten lépnek ki tanodáinkból, hogy pl. a vegytanból közülök $\frac{9}{10}$ -ed rész nincs tisztában s sav és az alj fogalmával. De hát a gymnasiumtól effélel is várunk, — nem elég, ha skandálni megtanít?!

A növénytani vizsgával kapcsolatban, emeljük ki helyesléssel az igazgató urnak czélszerű intézkedését azon mintagyűjtemény megszerzéseért, mely a növény szervisme tanulását — a szemléleti tanmód alapján — rendkívül megkönnyíti, midőn gazd. növényeink minden egyes szervét természetes helyzetében és színében, szabad szemmel a legkisebb részletekig kényelmesen kivethető alakban állítja előnkbe.

Mi intézetünk szervezetét a magyarországiakétól leginkább megkülönbözteti, s mi az első évnél kizárólag feladata — legkiváncsiabbak voltunk a gyakorlati kézfogások próbatételére. Ez oldalról az ekét, boronát, azok egyes alkrészeinek czélját összeillesztése-módját illetőleg szükséges elmélet rövid előrebocsátása után, künn a mezőn, sorban tette meg velök ki-ki a maga munkáját. Ezzel kapcsolatban kiterjedt a vizsga a szántás-, boronálás-, vetés-, trágyázás- és egyéb talajműveletekre, előadván azoknak különböző neveit, czélját, kivitele idejét és módját; sőt — a mennyiben lehetett-ezek tényleg is végrehajtottak. Más gazdasági gépek közül az arató, kaszáló és sorvető vétettek elő, s az elsőt — miután szét volt szedve — a szükséges felvilágosító megjegyzések kíséretében — magok a növendékek rakták össze. Részletesen ismertefett meg a két előbbi gép is.

A gyakorlati próbatétet eszerint hasonlóképp sikerült mondhatjuk, látván azt, hogy kellő ügyességgel járnak el a géprészek összerakásában azok, kiknek nem épen egy évvel előbb csak toll, de nem csavarkulcs járt kezökben. — Ezen első évnél viszonyaink közt fontos feladata van, a mennyiben a gazdasági kézfogásokra s főleg a naponta terjedő gépek kezelésénél szükséges ügyesség elsajátítására nézt mint gyakorlati iskolának — a hiányzó rendezett jószágok helyét kell pótolnia. Épen ezen okból óhajtjuk, hogy — mikép a programmban is kitűzve van — ne vegye annak egy részét elméleti előadás igénybe (mikép az idén kivételképp történt); hanem legyen az kizárólag a gyakorlatnak szentelve, annyival inkább, mert helyes beosztás és felszerelés mellett, meg lesz ott minden napnak a maga teendője. Óhajtjuk végül, hogy ezután is megfelelő eredménnyel, de nagyobb részvét mellett folyjanak le az intézet vizsgái.

s — t.

Medgyes, július 1870.

A mellett, hogy az idej szüretre a termés mennyiségét illetőleg is gyenge a kilátás, minőségre nézve sem sok jót várhatunk; mivel június 2-ik fele szokatlanul hives volt. A bort ezért — csekély lévén a készlet — nagyon keresték és jól megfizették. Medgyesen 1 erdélyi veder ára 1 fr. 80 kr; sőt 2 forint is volt. A borüzerek bevásárolt boraikat 1 fr. 64 kron árulják vedrenként.

(W.)

Egyveleg.

* A k. monostori gazd. tanintézetnél lévő első évi, 12 állami alapítványi helyre 30 folyamodvány érkezett be, melyek közelebről fognak az erd. gazd. egyesület által a földm. m. k. ministeriumhoz fölterjesztetni.

* Földmives felső népiskola megnyitása van tervben. Csik-Szeredában és Sepsi-Szt.-Györgyön; első helyen a szék ad hozzá 40 hold telket, minden szükséges épületet, legalább 3 tanítót s 36 fiúnak fejenként legalább 50 frt ösztöndíjt. A kormány adja a földmives szaktanítókat s az igazgatót. Szt.-Györgyön a város és a szék adják a telkeket, épületeket s a felső népiskolai 3 tanítót; a kormány pedig a szaktanítókat. Emellett, tanügyünk óhajtott felvirágzásának érdekes jelességeül megemlítjük, hogy Zilahon fi-tanítóképezde és alreáliskola, Kolozsvárt tanító- és tanító-nőképezde, Sz.-Kereszturon tanítóképezde, Udvarhelytt főrealiskola, Gy.-Szt.-Miklóson iparos polgári iskola s végre K.-Vásárhelytt alreáliskola felállítására van kilátásban.

* Összeütközés történt a kolozsvár-n.-várad vasút Magyar-Nádas és Bács közötti vonalán lévő kanyarultnál f. hó 13-án esti 7 órakor. A főmérnök jelentése szerint 5 egyén kapott nagyobbserű sérülést, kik közül kettő a társaság hivatalnokai voltak. A hivatalos vizsgálat e tárgyban megindított.

* A keleti marhavész f. é. július hó első felében beérkezett hivatalos jelentések szerint Erdélyben Hunyad megye Felső-Szálláspataka községében uralgott; hol az 1028 db. szarvasmarha létszámból 27 udvarban és 1 csordában, a vész kiütésétől kezdve 235 db. betegeskedett meg, ezekből meggyógyult 112, elhullott 111, lebunkóztatott 5 beteg, s 7 db. mint beteg, f. é. jul. 15-én ápolás és zár alatt maradt. Magyarországon nem merült fel a vész.

* A tüzesetek egész sora fekszik előttünk, s köztük több helység égés 30—40 telekkel. Égések voltak Borbándon, Sinfalván, Romlottan, S.-Sz.-Iván, Segesvárt, K.-Aján, K.-Kapuson, Márkosfalván, Feketehalomban stb. Örömmel említhetjük, hogy jókora rész biztosítva volt. (M. P.)

* A ezüst hatások beváltására nézve egy pénzügyminist. rendelet szerint a határidő véglegesen 1870. aug. 31-ig terjesztetett ki. Ettől kezdve sept. 30-ig már csak a m. kir. központi állampénztárnál fogadtatnak el, és illetőleg váltatnak be; azon túl az állam beváltási kötelezettsége megszűnik, s f. é. okt. 1-től kezdve pedig csak ezüst belértékük szerint váltatnak be a m. kir. pénzverdékénél.

* A temesvári gazdasági kongresszus megtartása jövő év május havára halasztatott el.

— Ó. A buza üszög oka. Franciaország Cote d'or megyéjében egy vasút vonal töltéseit fái sóska (berberis vulgaris) bokrokkal ültették be; a vasút közelében fekvő buza, rozs és árpa földeket ellepte az üszög. A vizsgáló bizottság jelentéséből kitűnik, hogy ott a hol fái sóska nincs a gabonák nem üszögösök, s egyetlen ily bokor ültetése üszögöt támaszt oly vidékeken, hol addig ez a betegség nem uralkodott. Az üszög kis gombája (puccinia graminis) és a fái sóska levelein támadni szokott sárgás gomba foltok (oocidium berberidis) ugyanazon növénynek különböző alakjai.

* Buza üszög ellen kék gáliczkövet is lehet használni és pedig következő módon: 100 font buzára veszünk 1/2 font gáliczkövet, ezt 10 itcze vízben felolvasztjuk, s ez oldat-

ban a magot egy pár perczig áztatjuk. A vetést mindjárt lehet eszközölni, mielőtt a szemek egy kissé megszáradtak.

Időjárás.

Időjárásunk helyszüke miatt a jövő számra maradt.

Piaczi árak.

Országos vásár jul. 30-án 1870. Kolozsvárt. Szarvasmarha különben sok, de vevő nagyon kevés; elkelt 1608 db; szép ökör párja 350—400 ft; közepesebb 200—280 ft; jó fejős tehén 105—110 ft; kövér meddő tehén 85—90 ft; egy pár 1 éves ökörborjú 55—64 ft; 2 évesnek 115—120 ft. Ló meglehetősen számban, de szintén nem keresett; 250 darab kelt el. 1 pár szép hámos ló 400—445 ft; közepes igaz 200—230 ft; 2 éves csikó dbja 110—140 frt. — Hétivásár aug. 4. és 8. Tisztabuza (nagy vékával) 2 ft 70—80 kr; kétszeres 2 ft 20—30 kr; rozs 1 ft 45—60 kr; árpa 1 ft 15—20 kr; zab 1 ft; törökbuza 1 ft 24—35 kr; fuszujka 1 ft 50—60 kr; 1 tyuk 40 kr; 1 pár pipe 1 ft 30 kr; réce 60 kr; 1 font turó 24—28 kr; szalonna 36—40 kr; zöldség sok, 1 kötés hagyma 2 kr; kalarábé 8—10 db 5 kr; 1 pár szarufa 3 ft; zsidóknak ezre 5 ft, 5 ft 60 kr.

Hétivásár Marosvásárhelyt, aug. 4. 1870. Az árak kis véke után: tiszta buza, új, nem üszögös, 1 fr. 60 kr; elegy buza 1 fr. 20 kr; rozs, új sok volt 95 kr; törökbuza, a gyenge termés miatt emelkedett, 90 kr; zab nagyon kevés volt, 1 fr.; egy köből repce, fekete, 10 fr. 50 kr; egy pár ökör 190 fr.; marhahus fontja 20 kr; 1 db. 180 fontos sertés, ölni való, 29 fr.; egy rüdeg, egy éves sertés 10 fr.; egy szép pipe 60 kr; egy pár tavaszi csürke 65 kr; tojás, 7 darab 10 kr; egy véka nyári piros alma 50 kr; egy csomó veres hagyma 1 kr; egy szekér széna 9 fr.; egy szekér tűzifa 6 fr.; egy szekér szén 8 fr.; szesznek foka 11 kr; egy napszám két marhával 6 fr.; egy kupa sör 24 kr; egy szál deszka 1 1/4" vastag 40 kr. A gazdák az üszögért panaszkodnak; pedig lehetnek önmagok okai, a buzát későn vetvén el. Én mindég augusztus közepén vetem porba, de üszögös buzám nincsen. Sz. S.

A szász-régeni országos vásár aug. 1—10 napjain folyt le. A juh-féléket leszámítva — melyek máskor szépecske turmákban voltak képviselve — a baromvásár elég látogatott volt. Ezen vásárt legelőbb mindig a berbécsekkel szokták megnyitni, de most keveset hajtottak; mondják, hogy a havasokou előre elszedték és Moldvába terelték, — a mi kevés volt, párja 14—16 frton csakhamar elkelt. A lovak nem voltak ép oly keresettek, s egy pár jó igaz-ló 150—180 frton kelt, 3 éves csikónak párja 350—400 fr. szarvasmarha temérdek sok volt, de sokat is hajtottak le nagy falkákban, Fehérvár felé. Jó fejős tehén 80—90 fr, egy pár 1 éves tulok 180—200 frt, nagy ökör párja 240—270 frton kelt.

Nyílt posta.

44. B.-Hunyadra. Érdekesnek tetsző állattenyésztési cikkének elejét vettük, de kérjük az egészet, hogy közölni lehessen.

TARTALOM: Idősebb fák átojtása; fás-szemzés; Oldalajtás. — A n.-várad arató-gépverseny jul. 11—13. — Mutatvány a „Községi Faiskolá”-ból. — Társalgó: Választm. ülés aug. 1. 1870. — Sajt-, turó sat. kiállítás Pesten. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Nyílt posta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.